

Comentariu - Moara cu noroc de Ioan Slavici

Alaturi de Eminescu, Caragiale, Creanga, Slavici este un clasic al literaturii romanesti, completand fericit peisajul literar din a doua jumatate a sec. al XIX.-lea. Este defapt primul mare scriitor al Transilvaniei; este un creator complex, exceptional nuvelist, romancier, dramaturg, publicist si memorialist.

Contributia lui Slavici la dezvoltarea prozei romanesti:

Prin creatia lui Slavici proza romaneasca dobandeste o consolidare a dimensiunii realiste si o remarcabila deschidere spre psihologic.

-1. Consolidarea dimensiunii realiste-

Prin nuvelele si romanele sale Slavici a demonstrat necesitatea prezentarii realitatii asa cum este ea. Slavici respinge infrumusetarea, prezentarea idilica a satului romanesc.

Departate de imaginea samanatorista, satul lui Slavici este un spatiu tensionat din cauza inegalitatii sociale, un spatiu al rivalitatilor pentru avere. Cu Slavici se consolideaza reflectarea realista, obiectiva a realitatii rurale, ceea ce va constitui punctul de plecare al realismului obiectiv, impus de Liviu Rebreanu.

Agarbiceanu, referindu-se la contributia lui Slavici, la progresul realizat de acesta in reflectarea satului si a taranului, preciza: proza literara ardeleana isi are inceputul in nuvelele lui Slavici.

Slavici ofera o imagine autentica a satului romanesc, observat in momentele lui rituale: nasterea, nunta, sarbatorile, moartea. De exemplu in nuvela Padureanca Slavici descrie obiceiurile de la seceris; in nuvela Gura satului prezinta obiceiurile de la petit; in nuvela La crucea din sat descrie muncile agricole; in Moara cu noroc obiceiurile de Pasti; in nuvela Padureanca obiceiurile de la nunta si la inmormantare.

Slavici este atent si la spiritualitatea taraneasca concretizata in proverbe, zicatori, sentinte populare.

In concluzie, Slavici -prin nuvelele sale- realizeaza un tablou etnografic al satului ardelean, lipsit de orice intentie de idilizare.

-2. Deschiderea spre psihologic-

Slavici este primul scriitor, care demonstreaza ca sufletul taranului este un univers bogat si demn de interes.

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Personajele lui Slavici nu sunt schematice, simple, primitive, ci sunt indivizi inzestrati cu o bogata viata interioara, capabil de sentimente, traieri profunde. Slavici isi inzestreaza personajele cu complexitate psihologica, cu calitati si defecte, cu acel amestec de bine si rau, ce se afla la oamenii adevarati, dupa cum observa George Calinescu.

Slavici isi pune personajele in situatii limita cand trebuie sa aleaga intre sollicitati simultane, dar care se exclud reciproc (Ghita din Moara cu noroc). Asupra personajului se exercita constrangeri deformatoare ale partenerului, ale familiei sau ale satului (Gura satului). Din aceste situatii rezulta drame ale demnitatii si ale vanitatii (mandriei). Slavici este un maestru al analizei psihologice; stie sa urmareasca gradat instalarea crizei sufletesti si evolutia ei de la primele semne pana la punctul culminant.

Procedee ale analizei psihologice: acumularea lenta a faptelor (Moara cu noroc), descrierea celor mai fine mutatii sufletesti, notarea reactiilor fiziologice, monologul interior, dialogul conflictual, legatura dintre criza sufleteasca si cadrul natural, deplina motivare sociala si psihologica a dramelor. Slavici este creatorul nuvelei realiste-psihologice romanesti.

-Moara cu noroc-

Este o nuvela psihologica si realista remarcabila prin complexitatea personajului principal, prin compozitie, prin observatie psihologica si sociala.

A vedea in personajul principal doar un individ dezumanizat din cauza setei de bani ar insemna o simplificare nepermisa a nuvelei si a personajului, mai precis, o reducere a acestuia numai la una din laturile sale fundamentale. Personajul traieste o drama profunda a indeciziei, a imposibilitatii de a alege intre doua solutii simultane, dar contradictorii.

Personajul principal traieste si o drama a vanitatii ranite. Impotriva parerii generale, Ghita nu este un om slab, dimpotriva, setea de bani o intampina o puternica rezistenta atunci cand este vorba de pierderea cinstei. Reactiile personajului, mai ales in a doua parte a nuvelei au la baza setea de razbunare asupra aceluia care l-a supus unor umilinte repetate.

Actiunea nuvelei este plasata in mediul ardelenesc in a doua jumatate a secolului al XIX.-lea. Atentia se concentreaza asupra lui Ghita, a carui evolutie este urmarita pe fundalul unei lumi stapanita de violeta, de crima si de coruptie.

Inceputul nuvelei sta sub semnul intelepciunii populare, exprimate de mama Anei: omul sa fie multumit cu saracia sa, caci, daca e vorba, nu bogatia, ci linistea colibei tale te face fericit, deci omul trebuie sa fie multumit cu rostul lui, sa nu-si schimbe locul si traditia de dragul bogatiei si al castigului usor. Intreaga nuvela se conformeaza acestui principiu. Esenta nuvelei o reprezinta zbaterea dramatica a personajului principal, lupta acestuia cu sine insusi si cu ceilalti.

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

La inceputul nuvelei Ghita apare ca un om harnic si cumsecade, care trudeste din greu pentru intretinerea familiei; nemulțumit de conditia sa, el doreste sincer sa-si schimbe viata, sa traiasca altfel: sa carpesca si mai departe cizmele oamenilor, care umbla toata saptamana in opinci ori desculți, iara daca duminca e noroi isi duc cizmele pana la biserica, si sa ne punem pe prispa casei la soare, privind eu la Ana, Ana la mine, amandoi la copilas, iara d-ta la tustrei. Iaca linistea colibei.

Impotriva sfaturilor soacrei, Ghita hotareste singur sa se mute la Moara cu noroc pentru a face avere; desi locul e rau, izolat, in calea talharilor, Ghita hotareste tot singur si isi asuma toate riscurile. Stabilit la han, prin harnicia sa, reuseste sa transforme locul neprimitor intr-un popas placut pentru calatori. Ghita dovedeste in acelasi timp si o capacitate de adaptare.

Dupa o scurta perioada de multumire si de prosperitate, Ghita descopera ca adevaratul stapan al locurilor este Lica Samadaul. Primul semn il pune pe ganduri: porcarii lui Lica vin, mananca, beau si pleaca fara sa plateasca; Ghita nu este un om slab, el intuieste ce-l asteapta si se pregateste de rezistenta morala, cumparandu-si pistoale, aducandu-si caini si tocmind o sluga.

Chiar de la prima intalnire cu Lica isi da seama de adevaratele intentii ale acestuia si refuza orice colaborare: Eu nu stau aici ca sa tin seama despre cei ce vin si trec si asa nici nu-i prea stiu. Este insa repede redus la tacere si silit la colaborare de Lica Samadaul, care ii ia toti banii sub forma de imprumut; lui Ghita nu-i raman prea multe posibilitati, pentru ca denuntandu-l pe samadau si-ar putea pierde banii.

Prima greseala a lui Ghita este acceptarea grasunilor trimisi de Lica. Treptat, carciumarul face tot mai multe compromisuri; el ajunge astfel la incrucisarea unor motivatii puternice, dar opuse: pe de o parte dorinta de a ramane om cinstit, dar sarac, iar pe de alta tentativa castigului usor, dar care inseamna pierderea cinstei.

Carciumarul incepe un joc al disimularilor: pe fata il informeaza pe Lica, dar in ascuns ia legatura cu jandarmul Pinte. El isi propune sa-si faca acest joc 2-3 ani, pana strange ceva avere. Socoteala sa este gresita: el nusi da seama ca Lica cere totul, o supunere deplina si neconditionata. Asocierea cu raul nu se produce usor, ci are consecinte profunde asupra carciumarului, care-si pierde linistea sufleteasca, bucuria castigului cinstit si seninatatea.

Carciumarul este chinuit de remuscari; zbaterea sa este cu atat mai dramatica, cu cat el este constient de decaderea sa. Carciumarul opune samadaului o rezistenta sustinuta reactionand puternic impotriva umilirii: imi iai banii! Sati fie de bine! Mi-ai luat linistea sufletului si mi-ai stricat viata: sa-ti fie de bine! Dar sa nu crezi ca ma tii legat, sa nu crezi ca te prinde sa ma iai in bataie de joc!; Lica, nu crede ca poti sa ma tii de frica. Daca esti om cuminte, cauta sa te pui la buna intelegere cu mine.

Ghita isi da seama de propria sa degradare morala prin asocierea cu samadaul; in discutiile cu

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

---

acesta razbate un fel de revolta neputincioasa impotriva celui mai tare: Nu te juca dar cu mine. Gandeste-te ca tu m-ai facut sa nu mai am multe de pierdut si baga de seama sa nu mai pierd si cele ce am! Sa-ti fie frica de mine!

Devenind tot mai mult omul lui Lica, Ghita se schimba radical: dintr-un om sociabil, deschis, devine un om inchis in lumea propriilor sale ganduri, vesnic preocupat de propria sa familie. Din dorinta de asi opcroti familia el o tine pe Ana departe de problemele si gandurile sale; armonia, seninatatea, veselia dispar treptat din familia sa.

Ghita accepta sa schimba banii murdari ai lui Lica si sa-i dea informatiile necesare; el prinde gustul banului nemuncit si drept rezultat lacomia sa se amplifica tot mai mult. Prima lovitura morala o reprezinta luarea banilor de catre samadau; a doua implicarea sa in procesul impotriva lui Lica si a oamenilor sai. Ghita este nevinovat, dar aparitia la proces alaturi de porcarii banuiti de crima, il descalifica. Reputatia sa de om cinstit, autoritatea sa morala se prabusesc; instrainat de propria sa familie, condamnat la dispretul oamenilor, umilit de repetate ori de samadau, Ghita incearca o apriga sete de razbunare impotriva samadaului.

El isi da seama foarte bine, ca datorita lui Lica a pierdut totul: multumirea castigului cinstit, linistea si fericirea familiei, respectul oamenilor; gestul sau din final, abandonarea Anei in bratele samadaului este in fond o incercare disperata de razbunare.

Din nou, socoteala sa este gresita, crezand ca femeia va rezista pana cand el va aduce pe jandarm pentru a-l prinde pe samadau cu dovezi compromitatoare asupra lui: Tare om esti tu, Ghita, grai Pinte pe ganduri. si eu il urasc pe Lica; dar n-as fi putut sa-mi arunc o nevasta ca a drept momeala in cursa, cu care vreau sa-l prind.

Uciderea Anei este pe fond o expresie a iubirii profunde pentru ca viata lor din acest moment ar fi fost imposibila.

Sfarsitul lui este o ilustrare a eticismului ardelean insensul ca Ghita a gresit tradandu-si traditia si parasind munca cinstita de dragul castigului usor, al banilor.

Lica Samadaul este un personaj la fel de complex si complicat. Fara indoiala are cateva calitati: inteligent, temerar, bun cunoscator al oamenilor, autoritar, voluntar, dar aceste calitati sunt puse in slujba raului.

Este un om tare, al carui scop este puterea, prin care sa-i supuna si sa-i manevreze pe ceilalti. Fata de Ghita adopta o adevarata tactica a domesticirii: ii oboseste adversarul prin asteptare prelungita, lasandu-l pe carciumar sa se framante, sa se macine in gol.

Ca o demonstratie de forta, isi trimite oamenii, care mananca, beau si nu platesc. Cand apare la han, intra pe usa din dos, sugerand astfel ca el este adevaratul stapan al locurilor: Aci, la Moara cu

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

---

noroc, nu putea sa stea nimeni fara voia lui Lica: afara de arandas si afara de stapanire mai era si dansul care stapanea drumurile si in zadar te intelegi cu arendasul, in zadar te pui bine cu stapanirea, caci, pentru ca sa poti sta la Moara cu noroc, mai trebuie sa te faci si om al lui Lica.

Chiar de la prima discutie Lica ii pune in vedere lui Ghita ca trebuie sa colaboreze cu el: Ori imi vei face pe plac, ori imi fac rand de alt om la Moara cu noroc. Lica se autocaracterizeaza, dezvaluindu-si brutalitatea si cinismul: Eu sunt Lica, samadaulâ€¦ tu vezi un lucru: ca umblu ziua-n amiaza mare pe drumul de tara si nimeni nu ma opreste in cale, ca ma duc in oras si stau de vorba cu domni".

Bun psihlog, Lica intuieste slabiciunea carciumarului: Te stiu om, care tine la bani. Pentru a paraliza orice intentie de nesupunere, Lica ia toti banii carciumarului sub forma de imprumut. Faptele lui Lica sunt: inselaciune, furt, crima. El se conduce dupa un cod moral propriu in afara legilor si a statului.

In raporturile cu Ghita isi calculeaza cu atentie fiecare lovitura, lovind in demnitatea omului, in mandria barbatului, in autoritatea sa de sot si parinte, de stapan al hanului; si nu in ultimul rand in imaginea sa de om cinstit.

Lica urmareste o subordonare totala; treptat, el inlatura toate elementele pe care s-ar putea sprijini carciumarul, nelasandu-i decat o singura posibilitate: colaborarea cu Lica.

O demonstratie de forta este crima si procesul, care urmeaza; printr-o singura lovitura, Lica isi realizeaza mai multe scopuri: scapa de martori nedoriti (femeia, Buza-Rupta si Saila); il implica pe Ghita, care desi este nevinovat, prin aparitia sa la proces alaturi de porcarii banuiti de crima, se descalifica (pierde stima si increderea celorlalti); scapa nepedepsit, protejat de marii proprietari de turme de la oras.

Lica este un om crud pentru care a ucide un om este o fapta obisnuita: Acum sangele cald e un fel de boala, care ma apuca din cand in cand pentru ca tu nu stii incaâ€¦ ce grozava e placerea de a lovi pe omul care te suparaâ€¦

Pentru a-si realiza scopurile, Lica este in stare de orice. Pentru a-l lipsi pe Ghita de sprijinul familiei, ii atrage la inceput pe copiii, si apoi pe Ana. Ana face si ea parte din planul de supunere totala a barbatului prin femeie. Aceeasi tarie de caracter o dovedeste si in final, cand dandu-si seama ca nu mai are nici o sansa, se sinucide.

Personajul exercita permanent o fascinatie diabolica asupra celor din jurul sau, acest lucru este intuit de Ana: â€¦e om rau si primejdios; asta se vede in ochii lui, din ranjetul lui si mai ales din cautatura ce are, cand isi roade mustata cu dintii. E om patimas, Ghita, si nu e bine sa te dai prea aproape de el.

Ana isi iubeste familia (sotul si copiii) si sufera, cand Ghita nu-i impartaseste gandurile lui. Neglijata,

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari

<http://referatenoi.ro>

---

ea iese treptat de sub influenta sotului pentru a intra sub fascinatia lui Lica. Desi la inceput il evita pe Lica, intuind fondul rau al acestuia, traptat este impresionata de caracterul puternic si barbatia lui. Ea este o victima instrainata de sot, abandonata de Lica Samadaul.